

MARTWIĆ (21) *vb impf*

martwić (21), [**miartwić**].

a *pochlone*.

inf mǎrtwić (7). ◇ *praes 3 sg* mǎrtwi (5). ◇ *3 pl* mǎrtwią (2). ◇ [*praet 3 sg f* martwiła.] ◇ *fut 2 pl m pers* będziecie mǎrtwić (1). ◇ *con 1 pl m pers* byśmy mǎrtwili (1). ◇ *3 pl m pers* by mǎrtwili (1). ◇ *part praes act* mǎrtwiąc (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. Czynić martwym, zabijać; afferre mortem, afficere morte Cn (2) :

W przeciwstawieniu: »martwić ... ożywiać« (1): A to syc stála executia ápoštołlkyego skazánya nye przez człowyeká/ ále przez bogá lámego (ktory martwi y ożywya [...]) *KromRozm III H6.*

W przén [kogo, co czym] (1) : [[*Na wiosnę*] Wszystko zaś żywot bierze, co czasy przeszłymi Błada zima martwiła mrozy sřzonowymi *RybWiersze 56.*]

W połączeniu szeregowym (1): daná nam iest od Bogá moc/ ábyłmy was stárégo wężá plemię/ y piekielná gádźinę/ nogámi fwymi/ to iest/ prawdą Bożą/ y łczyrą wiárą powłzechną nálzą/ deptáli/ niłczyli/ itěz martwili. *OrzQuin L4v.*

2. Osłabiać władze fizyczne lub umysłowe [co] (4) : Gdi iey [*wódki kamforowej*] cześtho pożywa á wiele: łzkodzi/ ábowiem martwi duchy ożywiające y mocz przyrodzoną *FalZioł I 71a; [Opium]* pamięć skazoną/ gdy go nazbyt pożywa martwi *FalZioł I 95a, [*8], V 64.*

3. Siłą woli powściągać, zadawać gwałt swym naturalnym skłonnościom (15) :

a. Zadawać sobie cierpienia fizyczne, odmawiać sobie wygod i przyjemności, umartwiać się; exercere aliquem ad vitam austeram Cn (6) :

martwić co (5): *WujJud 101v; SkarŻyw 141; Dułzá odpowie [ciału] z żáłości/ mowiąc: nie przywodź żádości/ boś przyrzekło w łwey młodości/ przy Krztu, członki łwe martwić *ArtKanc S3v, F10v; [Miartwiąc łwoie Ciało Krofej D8v]. Cf martwić co w kim.**

martwić co w kim [w sobie] (1): iáko kto obaczy potrzebę/ że mu vbywa Duchá Bożego łpraw/ y martwi w łobie tym obyczáiem [*tj. postem*] ciało *WujJudConf 191v.*

martwić czego [funkcja supinum = martwienia] (1): pomoż martwić ciała tego/ y włmierzyć buyność iego *ArtKanc M17v.*

W charakterystycznych połączeniach: martwić ciało (4), członki (2).

*Szereg: »martwić i uśmierzyć« (1): *ArtKanc M17v cf martwić czego.**

b. Poskramiać, hamować [w tym: co (3)] (9) : *KromRozm III D5v; Abychmy ták mogli martwić/ wolą nálzę pod twą podbić/ włzyłtkę tobie ofiáruiąc/ miałto ofiáry dáruiąc *ArtKanc M17.**

martwić czym (2): Ktorzy [...] grzechowi łobie pánować niedopułztzáią/ ále duchem martwią w łobie ciełéne żądze y vtzynki. *KrowObr 187, 62.*

martwić w kim [zawsze: w sobie] (4): ábowiem iefli wedłuk ciała będziecie żyć/ vmrzećie/ ále iefli vtzynki, ciełéne będziecie w łobie martwić/ będziecie żywi *KrowObr 64, 187; ArtKanc O4v; WujNT Gal 5 arg.*

W przeciwstawieniu: »naśladować ... martwić« (1): Cielełnych żądzy nie mamy naśladować. [...] Ale ie martwić. *WujNT Yyyyyv.*

W charakterystycznych połączeniach: martwić grzechy, łakomstwo, nieczystość, skłonność, uczynki cielesne (3), wolą, złe (cielesne) żądze (pożądliwość) (4).

*Szereg: »martwić i uśmierzać« (1): [Sakrament] nákoniec fłkonność ku márnościom świeckim/ y požądliwość cielesną martwi y vśmierza *LatHar* 187.*

Synonimy: 1. zabijać; 2. osłabiać, umarzać; 3.b. powściągać, uśmierzać.

Formacje współrdzenne: umartwić, zmartwić; martwiać, umartwiać; martwieć, pomartwieć, zmartwieć.

Cf [MARTWIĄCY], MARTWIENIE, MARTWIONY

MM